

mgr Ewa Kowalewska

KONTROLA DEWIZOWA WYKONYWANA PRZEZ NARODOWY BANK POLSKI

Ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. - Prawo dewizowe wraz z licznymi aktami wykonawczymi tworzy system polskiego prawa dewizowego. Wraz z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawą o Narodowym Banku Polskim wyznacza szczególną pozycję Narodowego Banku Polskiego.

Celem niniejszej pracy jest analiza tych przepisów prawnych, które wskazują na rolę i zadania Narodowego Banku Polskiego w sferze obrotu dewizowego. W myśl art. 52 ustawy o Narodowym Banku Polskim, bank ten jest centralną bankową instytucją dewizową, a więc podmiotem o oryginalnym statusie dewizowoprawnym.

Główną tezę, przyjętą w rozprawie, jest twierdzenie o bezpośrednim związku kontroli dewizowej wykonywanej przez Prezesa NBP z ustawową kategorią „centralna bankowa instytucja dewizowa” przypisywaną NBP. Zakres przedmiotowo – podmiotowy kontroli dewizowej, tryb jej wykonywania oraz cele wpisują się w funkcje i zadania NBP jako centralnej bankowej instytucji dewizowej.

Celem niniejszej pracy jest kompleksowe ujęcie zagadnień, wiążących się z wykonywaniem przez NBP kontroli dewizowej, jako jednego z zadań, które realizuje NBP pełniąc funkcję centralnej bankowej instytucji dewizowej. Problematyka kontroli wykonywanej przez bank centralny jest zagadnieniem ważnym, nie tylko z perspektywy funkcjonowania zasad kontroli w polskim systemie prawnym, lecz także mając na względzie członkostwo Polski w strukturach bankowości unijnej.

Podstawowa metoda badawcza zastosowana w pracy oparta jest na kompleksowej analizie materiału normatywnego w odniesieniu do wszystkich poruszanych kwestii, w szczególności w odniesieniu do kontroli wykonywanej przez NBP. Ponadto przeprowadzono analizę i ocenę poglądów wyrażonych w literaturze przedmiotu. Metodę analityczną zastosowano także w odniesieniu do pojęć używanych na gruncie prawa dewizowego. Uzupełniająco zastosowano także metodę historyczną, która posłużyła identyfikacji kierunków ewolucji regulacji zawartych w ustawodawstwie dewizowym. Zastosowano także metodę prawną – porównawczą, odnosząc się do ustawodawstwa wybranych państw: Niemiec, Republiki Czeskiej oraz Wielkiej Brytanii.

W aspekcie formalnym praca składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów oraz zakończenia, a ponadto załączników zawierających wykorzystane materiały źródłowe. W pracy zamieszczono także wykaz użytych skrótów oraz spis tabel.

Przeprowadzona analiza potwierdza szczególny dewizowopravny status NBP, który można uznać za wypełnienie treścią pojęcia „centralna bankowa instytucja dewizowa”. Na gruncie obowiązujących regulacji trudno rozdzielić obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa obrotu dewizowego i płynności płatniczej państwa od celów kontroli dewizowej.

Ponadto przeprowadzona analiza, także rozwiązań prawnych obowiązujących w innych państwach, nasuwa wniosek o potrzebie przesunięciu uprawnień kontrolnych przede wszystkim w zakresie kantorów walutowych, z Prezesa NBP na Komisję Nadzoru Finansowego.

Wypracowany w latach poprzednich model i zakres kontroli dewizowej sprawowanej przez NBP, nie odzwierciedla jej celów działania, roli banku centralnego na współczesnym rynku usług finansowych i zmian, które nastąpiły w jego otoczeniu. W szczególności należy wykorzystać potencjał i szeroki zakres kompetencji nadzorczych KNF.

W pracy uwzględniono stan prawny obowiązujący na dzień 28 lutego 2015 r.

EXCHANGE CONTROL PERFORMED BY THE NATIONAL BANK OF POLAND

Foreign Exchange Act of 27 July 2002 with numerous executive acts constitutes the system of Polish exchange law. Along with the Constitution of the Republic of Poland and The Act on the National Bank of Poland it delineates a particular position of the National Bank of Poland.

The research purpose of the present paper is the analysis of those legal regulations which indicate the role and responsibilities of the National Bank of Poland in the sphere of foreign exchange. Pursuant to Art. 52 of The Act on the National Bank of Poland, the bank is the central banking institution of foreign exchange, therefore the subject of legal exchange standard.

The main thesis of the dissertation, is the assertion of a direct relationship of exchange controls exercised by the President of the National Bank of Poland with the statutory category „the central banking institution of foreign exchange” attributed to the Bank. The objective-subjective scope of exchange control, the manner of its execution and objectives fall within the functions and tasks of the NBP as the central banking institution of foreign exchange

The purpose of this study is a comprehensive approach to issues associated with implementing exchange control by the National Bank of Poland as one of the tasks which the Bank fulfils as the central banking institution of foreign exchange. The issue of control exercised by the central bank is significant, not only for the existence of exchange control in Polish legal system but also considering Polish membership in EU banking structures.

The basic research method applied at work is based on a comprehensive analysis of normative material relating to all discussed issues, particularly to the control exercised by the National Bank of Poland. Also, opinions formulated in literature on this subject are reviewed and assessed. Analytical method is applied for the terms used in exchange law. Additionally, to identify how regulations contained in foreign exchange legislation evolved with time, a historical method is used. Legal comparative method has been applied referring to the legislation of selected countries: Germany, Czech Republic and the United Kingdom.

The study structure includes an introduction, six chapters and a conclusion, and also appendices that contain used source materials. The work also contains a list of used abbreviations and a list of tables.

The analysis confirms the particular position of legal exchange standard of the Bank of Poland, which can be considered as fulfillment of the content of the concept „the central banking institution of foreign exchange”. On the basis of existing regulations it is difficult to separate the obligation to ensure the safety of foreign exchange and liquidity of State payments from exchange control purposes.

In addition, the analysis of legal solutions existing in other countries, leads to the conclusion of the need for shifting control powers, mainly in the field of currency exchange offices, from the President of the National Bank of Poland to Polish Financial Supervision Authority.

The model developed in previous years and the scope of the National Bank’s exchange control does not reflect its objectives, the role of the central bank in today's financial services market and changes that have occurred in its environment. In particular, the potential and broad range of supervising powers of Polish Financial Supervision Authority should be used.

Legal status valid for 19 March 2015 is applicable to this study.